

HOVAWART

Ledencontactblad
Hovawart Bond Nederland
Winter 2015

3

Lidmaatschap en contributie

De contributie bedraagt € 30,- per jaar, vooraf te voldoen. Gezinslidcontributie € 5,- per jaar.

Adreswijziging, aanmeldingen opzegging: secretarishovawartvereniging@gmail.com. Opzegging lidmaatschap kan schriftelijk of per e-mail en op elk moment conform de statuten van de vereniging.

Kamer van Koophandel nr. 60877707
Bankgegevens nl59 ingb 0006 5426 75

Lovense Kanaaldijk 40
5015 AK Tilburg, NL
www.hovawartbond.nl

Bestuur

- Kees van Gorp, voorzitter
Tel. 06-54716556
kees1962@hotmail.com
fokcommissaris en internationaal contact
- Yvonne Buster, secretaris
06-53157386
secretarishovawartvereniging@gmail.com
- Camiel Daamen, penningmeester
(073) 6411189
pmeesterhovawartvereniging@gmail.com
- Cissie Peijen, bestuurslid pup & rasinformatie
Tel: 06-15595525
pupinfohovawartvereniging@gmail.com

Trainingen te Tilburg

Kees van Gorp, Kamila van Gorp, Mijke Staps

Ledencontactblad

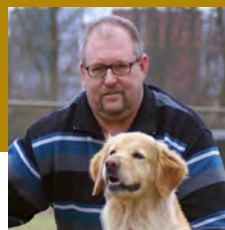
Marcel van Dijk
redactiehovawartvereniging@gmail.com

Webmaster

Kamila v Gorp
e-mail: Boxerdlaciebie@wp.pl

Beste Hovawartliefhebber

Het weer zit ons nog steeds niet mee, trainingen vallen uit en we willen weer aan de slag na de feestdagen maar helaas...

Toch hebben we niet stilgezeten. Met een delegatie van het bestuur hebben we vergaderingen bij de Raad bijgewoond en zijn we al weer volop aan de slag gegaan voor de komende activiteiten. Net zoals er al jaren vaderdag en moederdag is is er sinds 2010 ook een dag voor de hond.

Tijdens deze dag van de hond is er jaarlijks een thema wat extra belicht wordt. Wij willen op ons centrum een hele leuke dag organiseren. We willen een kwis voor volwassenen en kinderen organiseren en daaraan een certificaat koppelen. Een sport- en spelprogramma voor het hele gezin en verder; een breiten-sport demonstratie, een obidience oefening en een apporteer wedstrijdje.

En omdat we ook heel erg voor een gezonde hond gaan bestaat er de mogelijkheid om een D.M. test te laten verrichten. (Deze zijn aan te raden voor rashonden) Er wordt ook een mogelijkheid geboden om een marktkraampje te gebruiken waarop spulletjes verkocht kunnen worden. Heeft u wat overbied het dan aan. De opbrengst van de gehele dag komt te goede aan het Kynocenter. We hopen dat we genoeg ophalen voor een grote renovatie van ons terras. We willen de overkapping geheel tot kantine ombouwen. We kunnen dan lekker met de honden binnen zijn. Zo kunnen we een nog gezelligere sfeer creëren. Deelname aan de dag is 10,00 per gezin. (Exclusief DM onderzoek).

Kees van Gorp, voorzitter

De geschiedenis van de Hovawart

Kees van Gorp

De geschiedenis van de Hovawart maakt al meteen duidelijk dat het hier inderdaad om een bijzonder ras gaat. De Hovawart is een relatief jong ras. Toch komen wij zijn naam lang geleden, zelfs in de middeleeuwen, al tegen. In de 13e eeuw wordt de ‘Hovawarte’, de verdediger van huis en hof, al genoemd in Duitse wetboeken, onder andere in “Der Sachsen-spiegel” van Eike von Repkow. Maar om nu meteen van een middeleeuws ras te spreken is niet juist.

De naam Hovawart heeft veel verder betrekking op de werkeigenschappen dan dat men bewust voor een “rasnaam” koos. Hovawart kan men vertalen als “Hofbewaker”. Van een gerichte fokkerij was toen geenszins sprake. Hoe die hofhonden er in die periode uitzagen,

is ons niet bekend. Toch wordt wel graag verwezen naar de houtsnede “Ritter, Tod und Teufel” van Albrecht Dürer. Op deze houtsnede zien we inderdaad een meer dan middelgrote, langharige hond met hangende oren die er

Ritter, Tod und Teufel

met enige goede wil Hovawart-achtig uitziet. Dit type van boerenhofhond vinden we nu nog in sommige afgelegen streken. Zij zijn de honden die als voorbeeld hebben gediend voor het terugfok-programma van de huidige Hovawart.

Tussen WO I en WO II begonnen in Duitsland fokkers met het terugfokken van de Hovawart. In deze tijd van onder andere het opkomende nazisme, meenden de fokkers in die oude boerenhofhonden de oud-Germaanse hofhond terug te vinden. Door kruisingen met deze boerenhofhonden en o.a. herdersachtigen, New Foundlanders en Kuvasz-achtigen werd het begin gemaakt van de Hovawartlijnen. Het gezichtsverlies wat de Duitsers hadden na de nederlaag in de eerste wereld oorlog leidde er ook toe dat men extra aandacht gaf aan alle pro-duitsen dingen. De Hovawart is een

echt Duits ras en dat wilde men ook weten en aantonen. Dat de Hovawart ook in deze opkomende Nazisme periode zijn opmars maakte blijkt uit diverse stukken.

Dhr. Kurt F. König is heeft doorslaggevende betekenis gehad en moet gezien worden als één van de belangrijkste reconstructeurs van de huidige Hovawarts. In het Harz-gebergte ligt het plaatsje Thale. Hier leefde Kurt F. König aan de "Freiheit 6" in een klein huisje wat aan de achterzijde aan riviertje de Bode ligt. Thale is een "sagehaft" plaatsje met mooie zeer oude monumenten, een prachtig station, mooie wandelroutes en een echte kabelbaan. In de tijd dat Kurt F. König in Thale leefde was dit een plaats met aanzien, zoals vele plaatsen in de Harz.

Wat Kurt F. König precies gedaan heeft, zal voor een groot deel geheim blijven, maar bij de drie grootste reconstructies was hij zeer nauw

betrokken; hij is degene die het “fokboek” begonnen is. Als fokleider in Duitsland heeft König zijn wil sterk doorgedrukt en heeft hij de reconstructie van het ras geheel kunnen leiden. Uiteraard was hulp daarbij noodzakelijk. Maar nooit heeft König zijn “gegevens” doorgegeven aan anderen. Toen hij in 1975 stierf, verdween ook het “recept”.

Aan het huisje waarin König leefde heeft men een prachtige plaquette geplaatst ter nagedachte aan hij die ons bijzondere ras bekendheid gaf.

Voor mij was het leuk om weer eens een keer deze plek te zien. Vele jaren terug was ik hier al eens op een prachtige zomerdag. Een aanbeveling voor mensen die eens een paar daagjes willen gaan wandelen en dan by the way naar dit huisje willen kijken.

In dit huis zullen vele overwegingen en probeersels geleid hebben tot het begin van de huidige hovawart. De hovawart

*Kees van Gorp en Hans Konings,
het baasje van King*

hoe ik die graag zie. Groot, sterk, imposant en kunnen functioneren als hofbewaker. Dit type hond komen we naar mijn idee meer tegen bij de voormalige DDR lijnen als bij de “westlijnen”. Zeker bij verenigingen als de Hovawart Zuchtgemeinschaft Deutschland.

Weloverwogen probeer ik deze honden in te kruisen in mijn lijnen wetende dat soms andere zaken weer de kop op zullen steken! Zeker de gezondheid verdient veel aandacht bij de Oost-Duitse honden. Er komen meer honden met DM en meer honden met schildklier problemen voor naar mijn idee.

17 mei

Dag van de hond

Rassen voorstellen, sport, spel een quiz en gezondheid onderzoeken. Al deze facetten komen aan bod op onze inmiddels 5e dag van de hond. Uiteraard op onze eigen locatie.

De dag van de hond is inmiddels een begrip in héél Nederland. Ook Kyno Center Tilburg doet ieder jaar een activiteit. Dit jaar worden er zelfs een heleboel activiteiten aangeboden. Zo zijn er een aantal spelletjes voor de hond en het hele gezin. Er worden drie rassen belicht. U kan er mee kennis maken. Deze rassen zijn de Boston Terrier de Hovawart en de Boxer. Ook is er een apporteer spel voor de hond, een quiz voor de slimme baas en een kinder quiz voor de kleine baas. Er kan een DM onderzoek verricht worden en er zijn demo's voor speuren gehoorzaamheid en voor breiten sport.

Verder willen wij een aantal marktkraampjes neerzetten waar leden en cursisten honden-

spulletjes op kunnen plaatsen die we hopen te verkopen. De opbrengst zal voor ons nieuwe hieronder omschreven project gebruikt worden. Voor deze dag betaalt u slechts € 10,- Activiteiten zijn verder gratis met uitzondering van het DM onderzoek en eten en drinken wat gunstig wordt.

De opbrengst van de dag zal gaan naar de nieuwe kantine die we gaan bouwen. Ons terras zal geheel omgedoopt gaan worden tot kantine.

Als u niet meedoet voor de gezelligheid of voor uw plezier doe dan mee voor het kantine project. Voor dit project zoeken we nog steeds sponsors. Doe dus AUB mee.

Geeft u zich op door een e-mail te sturen naar kees1962@hotmail.com

Kees van Gorp

Degeneratieve Myelopathie (DM)

Kees van Gorp

“Degeneratieve myelopathie”(DM) Een tamelijk onbekende ‘nieuwe’ ziekte die in diverse rassen en bij niet-rashonden voorkomt. Ook bij de rassen die ik zelf heb (Hovawart en Boxer) komt de ziekte voor.

Voorzichtigheid in de fokkerij en goede testresultaten is een must voor het fokken van onder andere deze rassen. DM is een neurologische aandoening van het ruggenmerg bij honden, mogelijk vergelijkbaar met de ziekte ALS [Amyotrofe Laterale Sclerose]. Een kleine groep wetenschappers vergelijken de ziekte weer met MS [multiple sclerose] bij mensen. Er is nog veel niet bekend van en over de ziekte en er bestaat ook een verschil van mening. Dr. Clemmons van de University of Florida houdt het op MS, Dr. Coates van de University of Missouri denkt aan ALS. De mening van de meerderheid van de onderzoekers neigt naar ALS. De door Missouri ontwikkelde DNA-test

is gebaseerd op een mutatie in het zogenaamde SOD1 gen.

Mogelijk zijn er meer soorten DM. Men denkt zelfs aan rasgebonden soorten, verder onderzoek is dus heel belangrijk, zelfs noodzakelijk. Hoe meer honden er getest worden hoe waardevoller de verkregen informatie zal worden. Vooralsnog gaat men er van uit dat alleen de dieren die men gebruikt voor de fokkerij getest dienen te worden. Persoonlijk deel ik deze mening absoluut niet. Voor mij persoonlijk geldt, hoe meer geteste dieren hoe beter. Zie deze regel als een oproep, denk na over de voordelen die we met een kleine vereniging kunnen hebben bij een goed gevulde databank! De test is eenvoudig uit te voeren, het kan via een bloed of Swap DNA test. Via onze website kan men de benodigde formulieren downloaden. Het onderzoekslaboratorium geeft de uitslag van de test. Er zijn nu drie mogelijke uitslagen; vrij van DM (normaal) drager van DM en als laatste lijder aan DM. Er wordt

van een eenvoudige vererving uitgegaan zoals hierna is omschreven. Natuurlijk kan later een andere vererving als de enige echte blijken te zijn, bijvoorbeeld de rasgebonden. Wij lo-

pen dan voor op de rest omdat we een heel gevulde databank hebben. We willen, neem ik aan, toch met zijn allen een gezonde hond behouden!

Mogelijke verparingen

Er zijn drie mogelijkheden per ouderdier. Rood is lijder aan DM, Groen is vrij van DM, Blauw is drager van DM

 Groen is vrij van DM
  Oranje is drager van DM
  Rood is lijder aan DM

 x = 	Lijder x Lijder= 100 % nakomelingen die lijder zijn.
 x = 	Lijder x Vrij= 100% nakomelingen die drager zijn.
 x = 	Lijder x Drager= 50% lijder 50% drager 0% vrij
 x = 	Drager x Drager= 25% vrij, 25% lijder 50% drager
 x = 	Vrij van DM x Vrij van DM= 100% vrij
 x = 	Vrij van DM x Drager van DM = 50% vrij 50% drager

Wachter

*“Hij doet niks hoor.”
Hoe vaak hoor je
dat? Meestal zijn het
baasjes van fiks
uitgewassen honden.*

*Tenminste ik heb
nog nooit de over-*

*buuf over haar schreeuwelijke Chiwawa
dergelijke bemoedigende woorden horen
roepen. Wij Hovawartbazen zijn natuurlijk
ook niet zo snel onder de indruk van het
voorkomen van een hond. Groot, sterk,
direct. maakt ons niks uit, we zijn het
gewend en weten dat het poeslieve (raar
woord eigenlijk...) goezakken zijn.*

*Maar niet voor iedereen zijn het gerust-
stellende woorden, dat is wel iets om af
en toe bij stil te staan. Wij zijn aan het
enthousiasme van onze honden zo
gewend geraakt dat we niet altijd beseffen
dat er ook mensen zijn die honden
helemaal niet leuk vinden, laat staan
zulke indrukwekkende exemplaren als
die van ons. Dat er mensen zijn die veel
liever een blokje om lopen om daarmee
een hond met het kaliber Hovawart niet te
hoeven ontmoeten. Dat er zelfs mensen
zijn die echt bang van ze zijn. Niet altijd
ongeground ook nog eens trouwens...*

*Ik spreek mezelf vaak toe. Ook al is er
geen reden om bang te zijn, ze zijn het.
En dat betekent dat ik me aanpas. Hond
aan de lijn en kort op het moment dat
ik benauwde gezichten zie. En met een
begripvolle knik probeer ik nog te zeggen
dat óók ik niks doe.*

Onderzoekers zijn echter tot de conclusie gekomen dat ook 2 als drager geteste dieren alsnog nakomelingen met DM gaven. Ook een als vrij geteste hond heeft in een verparing met een andere hond alsnog DM ontwikkeld. Toch is dit een zelden voorgekomen situatie. Er wordt nog steeds gewerkt aan het verder onderzoeken van de ziekte en de DNA testen. We kunnen met zijn allen dus werken aan een databank met resultaten van zo veel mogelijk honden. De ziekte heeft een verraderlijk begin en vangt meestal aan tussen de leeftijd van 6 en 14 jaar. Vanaf de eerste tekenen tot het einde verloopt meestal ½ tot 1 ½ jaar.

Symptomen

Degeneratieve Myelopathy begint met zwakte en vooral ook met coördinatieverlies in de achterste ledematen. Aanvankelijk met een poot en later met beide poten. De hond gaat slepen en waggelen met de achterpoten en kan ook gaan struikelen en omvallen. Soms hoort men ook dat de nagels over de grond krassen hierdoor slijten de nagels en kan zelfs beschadiging van de poot volgen. Als de verlamming verergert, valt de hond om, vooral op een gladde ondergrond. Lopen wordt steeds moeilijker. Een hond in goede conditie kan echter nog wel rennen zolang de tweede poot nog bruikbaar is. Er zijn eigenaren die er voor kiezen om een rolstoel voor hun trouwe viervoeter aan te schaffen. Weer een stadium verder volgt incontinentie. Dit betekent meestal dat het einde nabij is. Uiteindelijk worden de vitale organen aangetast. Het verloop van de ziekte is afhankelijk van de fysieke conditie en omgevingsfactoren. De hond wordt meestal stress gevoelig, men vermoedt dat dit een soort van frustratie is .

Oorzaak

In het ruggenmerg lopen de zenuwbanen welke de spieren aansturen. Deze zenuwen liggen in bundels gegroepeerd in de zogenaemde "witte stof". Deze witte stof wordt aangetast, de isolatie van de zenuwen verdwijnt en de zenuwen sterven af. Door dit proces wordt de aansturing van de spieren steeds minder. Dit wordt veroorzaakt door een mutatie in een gen en het al dan niet aanwezig zijn van een bepaalde stof.

In 2008 is het gen, verantwoordelijk voor DM, gevonden bij meer dan 40 hondenrassen. Een test is nu beschikbaar door middel van een zogenaamde "swap". Deze SOD1 test is eenvoudig beschikbaar en uitvoerbaar.

Behandeling

Een bestaat NOG geen behandeling welke DM kan doen genezen. Echter, soms is het mogelijk de ziekte te vertragen. De verschillende behandelingen die op Internet worden aanbevolen zijn zonder wetenschappelijk gemeten resultaat. Training bevordert de spieropbouw van de nog bruikbare spieren, waardoor de hond langer mobiel blijft. Aanbevolen is training, bijvoorbeeld wandelen (niet slenteren) en zwemmen. Zoals u weet ben ik een groot voorstander van watertherapie met honden.

Waarschuwing

Vermijdt stress, het kan het verloop van deze ziekte versnellen. Zelfs kleine chirurgische

ingrepen kunnen van invloed zijn. Mogelijk medicijn is het geven van EACA, een zuur, in combinatie met het antioxidant NAC. Een dierenkliniek meldt dat dit bij 15 tot 20 procent van de honden resultaat heeft. EACA is alleen in de VS te bestellen, in Nederland kan het worden gemaakt door een apotheker. Een vitamine B-complex kan positief werken al dan niet in combinatie met EACA en NAC. Ook hier

zijn veel aanbevelingen te vinden op het Internet, maar ook hier met onbewezen resultaat.

Hoe laat u uw hond onderzoeken?

Op de website van onze rasverenigingen kunt u meer info vinden en papieren die u nodig heeft. Wij werken met het laboratorium van van Haeringen in Wageningen. Via uw dierenarts (of via mij) kunt u een swab verkrijgen. Met deze swab gaat u over de binnenzijde van uw hond zijn wangen. De swab gaat met de bij behorende papieren naar het Lab en na ongeveer 14 dagen heeft u de resultaten.

Honden toch slimmer

Na miljoenen jaren evolutie en honderden uren onderzoek, is de eeuwige discussie opgelost: HONDEN ZIJN SLIMMER DAN KATTEN! Althans... dat beweren Britse wetenschappers.

Er wordt vaak beweerd dat katten intelligenter zijn dan honden omdat ze zelfstandiger zijn en minder aandacht nodig hebben. Nu blijkt dat de aandacht waar honden om vragen juist bijdraagt aan het ontwikkelen van de brein.

Onderzoekers aan de Universiteit van Oxford in Engeland hebben een rapport uitgebracht waarin staat dat zeer sociale dieren meer hersencapaciteit nodig hebben dan solitaire soorten. Meer dan 500 schedels van zoogdieren en uitgestorven zoogdieren tot 60 miljoen jaar terug werden bestudeerd. "We hebben ontdekt dat er een belangrijke link bestaat tussen de grootte van de hersenmassa en het lijf en hoe sociaal het wezen in kwestie is," aldus de wetenschappers.

HONDENWEL

Gaaaaaapen

Is het je weleens opgevallen dat wanneer je gaapt, je hond jou vrijwel direct na doet? Een nieuwe studie toont aan dat gapen aanstekelijk is, niet alleen tussen mensen maar ook tussen een hond en zijn eigenaar. Het geluid van een menselijke gaap lijkt genoeg te zijn om het gaap-

reflex bij een hond op gang te brengen en kan een belangrijke aanwijzing zijn dat een hond in staat is zich in te leven in ons. In het onderzoek, uitgevoerd aan de Universiteit van Porto in Portugal werden 29 honden onderzocht die minstens 6 maanden bij hun baasje inwoonden. Ze con-

fronteerde de honden met het gapen van hun baasje, van een onbekende en een opnamegeluid. Wat bleek is dat honden 5 keer zo vaak gaapten als ze een gaap hoorden van hun eigen baasje. Gedragsbioloog Karine Silva en haar team geloven dat de resultaten aantonen dat honden het vermogen hebben zich in te leven in mensen.

dan katten!

Honden zijn slimmer dan katten. Zo simpel is het.

Groepen van zeer sociale dieren hebben een veel snellere groei van de hersenen ondergaan dan de meer solitaire dieren. Dit suggereert dat de samenwerking en de coördinatie die nodig is om in een groep te leven een grotere uitdaging is, deze dieren hebben grotere hersenen nodig om beter met de sociale aspecten van het groepsleven om te gaan. Apen schijnen de grootste hersenen te hebben,

gevolgd door paarden, dolfijnen, kamelen en honden. Solitaire dieren zoals katten hebben dat minder nodig, net als tijger of neushoorns, die niet of minder in groepsverband leven.

*Groetjes
Chantal Konings*

ETENSCHAP

Dit is niet het eerste onderzoek uitgevoerd naar dit onderwerp. Uit een eerder experiment aan de Universiteit van Londen bleek dat honden 75 procent van de tijd met mensen meegapen. Dat honden dit doen is op zich heel bijzonder aangezien dit verder alleen is waargenomen bij enkele apensoorten en mensen.

Maar waarom gapen honden nu eigenlijk? Als een hond gaapt betekent dit niet altijd dat hij moe is. Honden gapen om meerdere redenen. Gapen kan een hond helpen kalmeren als deze gespannen of opgewonden is. Veel honden gapen bijvoorbeeld uit angst in de wachtkamer van de dierenarts of uit enthousiasme voor het wandelen. Er zijn aanwijzingen dat

gapen de hartslag stimuleert en de hersenen voorziet van extra zuurstof. Er zijn ook theorieën dat honden gapen wanneer ze zich vervelen.

Volgende keer dat je moet gapen, let dan goed op of je hond je imiteert. Waarschijnlijk hebben jullie een sterke onderlinge band en heeft je hond veel aandacht voor jou.

Bron: De uitgelaten hond!

Trekken aan de lijn

Het probleem met het trekken aan de lijn begint vaak al zodra de hond de lijn ziet en weet dat hij op het punt staat om te gaan wandelen. Als de wandeling al zonder enige rust en controle begint, kun je er vanuit gaan dat de hele wandeling in het teken zal staan van enthousiasme, drukte en trekken.

Nooit meer trekken! Hoe doe je dat?

Voordat je kunt verwachten dat jouw hond rustig naast je zal lopen aan de lijn, moet je hem trainen om kalm te zijn wanneer je de riem om wilt doen! Vraag de hond om te zitten en te blijven terwijl je hem aanlijnt. Als hij niet rustig blijft zitten, stel je de wandeling uit tot hij wel rustig is. De meeste honden leren al snel dat ze moeten gaan zitten. Als de hond al staat te beven van opwinding en jou vervolgens de deur uit wilt slepen dan is de situatie nog steeds niet in de hand. Gewoon de riem blijven vasthouden,

stil staan en laat je hond maar dansen, stutten en rondjes rennen aan de riem. Hij zal het misschien vijf minuten of meer volhouden, maar hij zal snel beseffen dat je nergens heen gaat totdat hij kalm is. Wanneer dit gebeurt, beloon hem voor het goede gedrag. Na nog een minuut of zo, neem je je eerste stap, maar niet richting de deur. In plaats daarvan loop je een rondje door het huis, garage of tuin om het 'niet-trekken' te oefenen. Elke keer als er getrokken wordt aan de lijn, gewoon weer stil staan. Probeer er voor te zorgen dat de aandacht van de hond op jou is gericht en niet op de deur. Beloon deze aandacht! Als je het gevoel hebt dat jouw hond onder controle is en mooi naast je blijft lopen in het huis of tuin, dan is het tijd samen de buitenwereld te ontdekken.

Elke keer als jouw hond aan de lijn trekt terwijl jij door blijft wandelen, werkt dit zelf-

belonend voor de hond. Vanaf nu is het van belang dat je het trekken niet meer toestaat. Zonder een 100% consequente aanpak zal het nooit helemaal lukken om dit gedrag af te leren. Het trekken aan de lijn is een erg hardnekkig gedrag en vergt langdurige inspanning en geduld van de baas.

Telkens als de hond maar een beetje trekt ga je stilstaan en wachten tot hij kalmeert en weer aandacht voor je heeft voordat je verder gaat. Dit blijf je consequent volhouden ook al duurt het een uur om het einde van de straat te bereiken. Een andere methode is omdraaien en de andere kant op te lopen (zonder iets te zeggen of te hard aan de lijn te rukken). Op deze manier onderbreek je telkens het trekken en leert de hond dat hij niet zijn doel zal bereiken door middel van trekken. Beide methodes vergen veel geduld en zullen pas succesvol zijn na enige tijd. Sommige honden hebben het redelijk snel door terwijl anderen

erg volhardend kunnen zijn. Geef het niet op en blijf belonen elke keer als jouw hond naast je blijft lopen! Na verloop van tijd kun je het commando “volg” gaan toepassen.

Epilepsie bij honden

Tessa Mensink

Epilepsie is een aandoening van de hersenschors. Het gevolg is dat het dier tijdelijk de controle over een deel van zijn lichaamsfuncties verliest, als een soort kortsluiting in de hersenen.

Er gaat iets mis met de verwerking van de signalen die naar de hersenen worden gestuurd. Normaal gezien worden er signalen naar de hersenen gezonden en geven de hersenen daar antwoord op. In het geval van epilepsie kunnen de hersenen de signalen niet verwerken en ontstaat er kortsluiting, ook wel een “toeval” genoemd. Deze treden meestal met tussenpozen van weken of maanden op, maar kunnen ook in clusters voorkomen waarbij de hond om de paar uur, of kortere tussenpozen, een aanval heeft.

Epilepsie kan in drie verschillende categorieën worden ingedeeld.

Partiële aanval

Deze aanvallen worden soms niet opgemerkt, de hond verliest niet het volledige bewustzijn maar kan ineens naar een onzichtbare vlieg happen, een soort “wegzakertje” hebben, maar zich gelijk weer herstellen, achter zijn staart aan gaan jagen. Soms zien we stuip trekkingen in een klein gedeelte van het lichaam, bijvoorbeeld in een wangspier, voor- of achterpoot.

Gegeneraliseerde aanval

Bij dit soort aanvallen is de hond volledig buiten bewustzijn en ze gaan gepaard met het neervallen van de hond, het maken van fietsbewegingen, het laten lopen van urine/ontlasting, speekselen en verkrampte kauwbewegingen. Normaal gesproken du-

ren deze aanvallen 10 tot 30 seconden. Na zo'n aanval is de hond gedesoriënteerd, lijkt blind, en is ontzettend moe.

Atypische aanval

Dit zijn de aanvallen die niet aan de bovenstaande kenmerken voldoen.

Wat kan de oorzaak zijn van epilepsie?

Er zijn twee soorten epilepsie te onderscheiden: de primaire en secundaire vorm.

Bij de primaire vorm is er geen onderliggende oorzaak. De diagnose wordt gesteld door andere oorzaken, zoals bijvoorbeeld een hersentumor uit te sluiten. Honden met deze vorm krijgen hun eerste aanval meestal tussen de zes maanden en vijf jaar. Er wordt momenteel onderzoek gedaan of dit te maken heeft met erfelijkheid, zodra er een zgn. marker is gevonden in het DNA kan er met zeker-

heid vastgesteld worden of primaire epilepsie erfelijk is en hoe deze vererving verloopt.

De tweede vorm is secundaire epilepsie. Dit is de vorm waarbij er wel een onderliggende oorzaak aanwezig is, bijvoorbeeld een hersentumor of vergiftiging, nierfalen of diabetes. Als de oorzaak is weggenomen of is behandeld verdwijnen ook de aanvallen.

Het verloop van een aanval

Een aanval kent drie stadia:

De inleiding, de hond gedraagt zich anders als normaal, is wat onrustig of zoekt bescherming. Deze fase kan een aantal dagen duren, maar ook enkele seconden. Ook kan het zijn dat de hond alleen aanvallen krijgt terwijl hij slaapt, van een voorstadium is dan meestal niks te merken.

De volgende fase is de werkelijke aanval, deze kan enkele seconden tot minuten duren maar voor de baasjes lijkt het een eeuwigheid. De

hond krijgt zelf niks mee van zo'n aanval omdat hij buiten bewustzijn is. Duurt deze fase langer dan tien minuten dan spreken we van een status epilepticus en moet de dierenarts gebeld worden, deze dient dan valium toe in de hoop de hond zo uit de aanval te halen.

De derde fase is de periode na de aanval. Nadat hij is bijgekomen is de hond behoorlijk de kluts kwijt, hij kan overal tegen aan lopen en maakt geen contact. In deze fase is voorzichtigheid geboden, de hond herkent zijn baas nog niet en wil vaak niet aangeraakt worden, hij of zij kan zelfs agressie tonen.

Wat te doen na een (eerste) aanval

Het is logisch dat u als baas enorm schrikt als u zo'n aanval voor het eerst meemaakt, het is een akelig gezicht om uw hond schokkend en kwijlend te zien. Wanneer het een eerste aanval is wordt in de regel afgewacht of en zo ja met hoeveel tijd ertussen een aanval terug komt. Gelijk naar de dierenarts racen heeft niet zoveel zin, daar aangekomen is de hond waarschijnlijk alweer uit de aanval en valt er niet veel meer te zien. Komen er meer aanvallen dan kan er een bloedonderzoek gedaan worden om te kijken of er een onderliggende oorzaak kan worden gevonden. Behandelen met medicijnen wordt vaak uitgesteld omdat het niet zeker is of de hond meerdere aanvallen krijgt. Bij herhaaldelijk optreden van de aanvallen wordt er gekeken welk medicijn er ingezet gaat worden om de aanvallen te doen verminderen of helemaal te onderdrukken.

Meestal wordt er gestart met phenobarbital, eventueel in combinatie met kaliumbromide. Mochten de aanvallen daar niet door verdwijnen of is de maximale dosis bereikt, dan wordt er fenytoïne (Epitard) ingezet.

Om een hond uit zijn aanval te halen wordt er soms diazepam toegediend, dit kan door de dierenarts middels een injectie worden gegeven, maar ook doormiddel van een zetpil, door de baas thuis worden ingebracht.

Als een hond een aanval heeft is het belangrijk om als baas rustig te blijven. Raak de hond niet aan en zorg dat hij zich niet kan bezeren. Maak de omgeving zo prikkelarm mogelijk, dus gordijnen dicht en tv/radio uit. Laat het dier na een aanval rustig bijkomen, een aanval is een lichamelijke uitputtingsslag. Soms loont het de moeite om graanvrij te gaan voeren, dus een goede complete diepvries vers vlees voeding of een graan vrije brok. Ook is het verstandig om een hond met epilepsie op maat te enten, dat wil zeggen, niet meer ieder jaar een complete cocktail, maar eventueel door middel van titer (antistof) bepaling kijken wanneer de hond weer ingeënt moet worden.

Meestal worden honden met epilepsie gewoon oud en is er goed mee te leven, al dan niet met medicijnen. Maar het zou fijn zijn als we door middel van DNA testen deze aandoening zouden kunnen voorkomen.

Houwaerts Floris Bowdy

Astrid Rombouts

Carnaval wat is dat..... Natuurlijk wel eens op tv gezien en er over op de radio gehoord maar voor de rest maar een vaag begrip. Mijn man Emiel komt al met de gedachte van mooie pikant geklede Braziliaanse schoonheden. Ik denk meer aan een festijn waar de mensen uit hun dak gaan en drinken, heel veel drinken ofwel veel te veel drinken. Dat ze verder in een lange colonne achter elkaar lopen zingen dansen enz. Nadat wij drie prachtige lieve kinderen hebben gekregen hebben we ons verdiept in de adoptie van een hond. Adoptie is natuurlijk een fictief woord. Na veel zoeken en fokkers bezoeken adopteerde we Bowdy. Een prachtige blonde Brabantse kerel. Omdat Brabanders toch wel heel speciaal zijn be-

sloten we wat meer van de cultuur hier te snuiven en zelfs wekelijks naar Tilburg te rijden. Wij genieten van de hond en de hond van het trainen. Super leuk want we trainen met zijn allen met Bowdy. Ook de kinderen. Een van de zaken die we ook proberen te volharden is dat Bowdy de tradities van Brabant mag volgen. Dus op naar carnaval en de optocht mee gaan maken, samen met Kamila en Alexander. O ja het opperhoofd en de echte brabo bleef lekker op het huis passen. Dus kregen we een excursie van de enige brabo Bowdy die het super naar zijn zin had. Wij vonden het toch maar een malle gebeurtenis en een raar stelletje snuiters die feestende Brabo's.

Kaak myositis (kaakspierontsteking)

Myositis is een aandoening van de spieren, ze zijn dan chronisch ontstoken. De ontsteking zorgt ervoor dat de spiercellen kapot gaan. Zijn ze eenmaal kapot dan worden ze niet meer door het lichaam vervangen. Het gevolg is dat de spieren steeds zwakker worden.

De ziekte kan overal beginnen maar vaak begint het bij de kopspieren en dan met name bij de kaak. Het beïnvloedt de kauwfunctie van de kaakspieren. De symptomen zijn dat de kaakspieren zwellen en heel pijnlijk zijn. De hond kan de bek niet meer openen dus eten wordt moeilijk. Ook kan een hond erg gaan kwijlen en aanraking van de bek is extreem pijnlijk. Dus als uw hond ineens niet meer kan eten, en het uitgilt bij het openen van de bek, ga dan direct naar de dierenarts. Bij de chro-

nische vorm treedt atrofie op, dit is het afbreken van de spieren. Er vormen zich littekens in de spieren vanwege de toename van bindweefsel, daardoor kan de hond zijn bek niet meer openen. Ook verdwijnt er spierweefsel op de kop zodat de hond een kenmerkende puntige schedel krijgt en diepe kuilen boven de oogkassen. Als de aandoening zich in het gelaat voordoet is het meestal tweezijdig. Wat de oorzaak is weet men nog niet precies. Het is een bijzondere aandoening die, voor zover we kunnen nagaan, alleen bij honden voorkomt.

Bij mensen komt myositis ook voor, maar niet in de kaakspieren. We moeten het zoeken in een auto-immune reactie van het lichaam. Dit betekent dat het immuunsysteem in de war raakt en het lichaamseigen cellen gaat aanvallen, in dit geval dus de spiervezels. Omdat

de kaakspieren een bijzondere embryonale oorsprong hebben die afwijkt van de andere lichaamsspieren, kan het zijn dat het lichaam alleen tegen de kaakspieren gaat reageren. Een algemene vorm van myositis komt ook voor maar dan worden alle spieren van het lichaam aangetast. Waarom deze auto-immune reactie optreedt is niet duidelijk, het kan erfelijk zijn, bij met name Boxers en Duitse herders wordt het regelmatig gezien. BOok inentingën kunnen de trigger zijn voor deze aandoening! Dit omdat deze het immuunsysteem van de hond erg belasten, een bewijs hiervoor is echter nog nooit geleverd!

De diagnose wordt gesteld aan de hand van de klinische symptomen. Er moet een bloedonderzoek gedaan worden om de diagnose te bevestigen. Er worden dan spierenzym afwijkingen gevonden in het bloed. Een definitieve

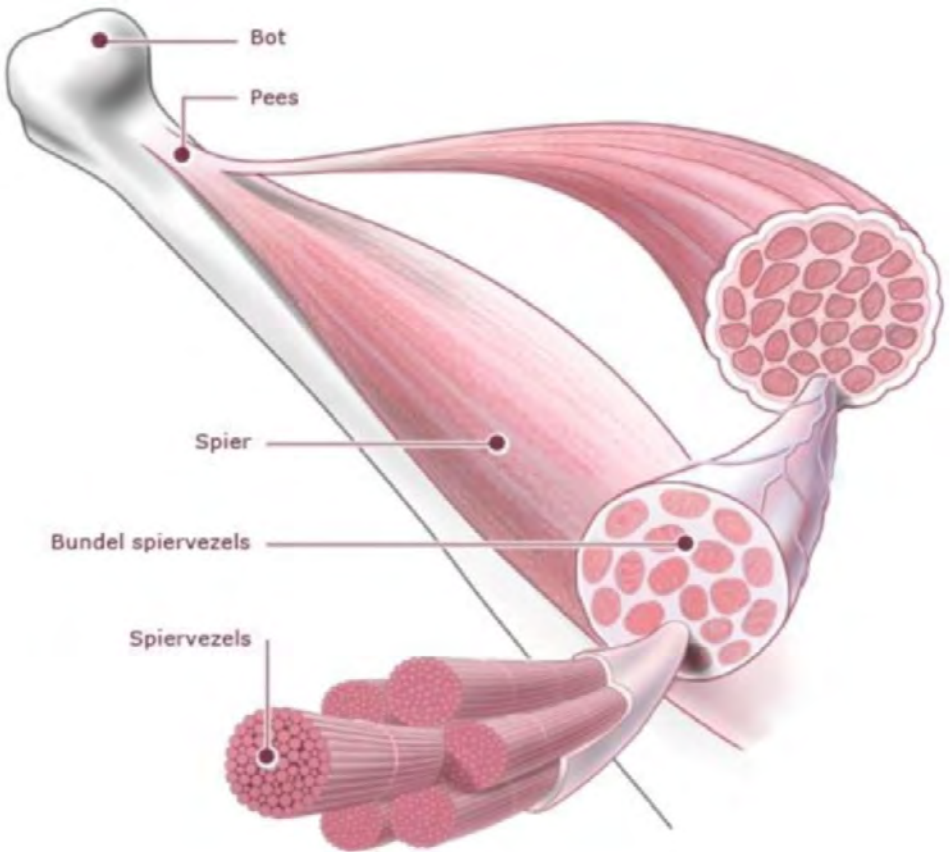
diagnose wordt gesteld aan de hand van een biopt. Er wordt een stukje spier weggenomen uit een aangetast gebied. Weefsel onderzoek zal dan bevestigen of het inderdaad om kaak myositis gaat.

De behandeling van deze aandoening is erop gericht om het immuunsysteem te onderdrukken zodat het stopt met het aanvallen van gezond spierweefsel. Hoge dosering corticosteroiden worden dan gegeven tot het gewenste resultaat bereikt is. Na verloop van tijd wordt de doses geleidelijk afgebouwd over een periode van enkele weken tot maanden. Soms kan de behandeling wel zes maanden in beslag nemen.

De prognose is redelijk goed, mits snel onderkend en behandeld. De meeste dieren reageren vrij goed op de behandeling met pred-

nison en kunnen weer normaal eten. Als de ziekte pas laat ontdekt wordt en er al langdurige kaakspierontstekingen zijn geweest, treedt er vaak verbindingsweefsel op van de spieren, hierdoor worden de spieren stijver en kan het

eten bemoeilijkt worden. Meestal heeft een hond zijn hele leven een onderhoudsdosering prednison nodig omdat het altijd sluimerend aanwezig blijft.

Speurdag groot succes

Zeker voor herhaling vatbaar

Op 21 december organiseerden wij een speurinitiatie. Een prachtige opkomst die maar weer eens aantoonde hoe leuk mensen het vinden om iets met hun honden te ondernemen. Maar liefst 29 combinaties namen deel aan dit bijzondere evenement. We hebben ons om 11 uur getroffen in onze kantine waar de koffie thee en iets lekkers al stonden te wachten. Een verbouwing blijkt noodzaak te gaan worden. We hebben gewoon te weinig zitplaatsen.

Kees verzorgde een theorieles die verduidelijkt werd door een presentatie op een scherm. Nadat we een heleboel info hebben gekregen, over hoe de hond getraind wordt en hoe hun neus werkt, was er tijd voor wat broodjes.

Na het eten zijn we naar de locatie gereden. Hier hebben we nog een aantal praktijkoefeningen gedaan. De mensen waren stuk voor stuk enthousiast. En de honden? Die vonden het superleuk!

Bláffen!

Heeft u iets nodig? Iets over? Iets te melden? Maak lawaai!

Veranderingen in de kynologie

Binnen de kynologie verandert er steeds meer, sporten met de hond vallen meer en meer onder de vlag van de Raad van Beheer. De al 100 jaar oude organisatie Cynophilia zal alle sporten overdragen aan de Raad van Beheer. Onze hondenschool valt nu onder deze organisatie. Waar we straks onder gaan vallen weten we nog niet. Naar alle waarschijnlijkheid zal dit de Raad van Beheer worden. Onze rasvereniging valt al onder de Raad van Beheer

Fokkers moeten aan bepaalde voorwaarden gaan voldoen. Er komen waarschijnlijk speciale opleidingen voor fokkers.

Rashondenfokkerij komt meer en meer onder druk te staan en zeker honden die er iets anders uitzien omdat ze bijvoorbeeld een korte neus, korte benen, lange rug of veel rimpels hebben.

Wat er precies zal gaan veranderen weten ook wij nog niet. Op de ALV van de Raad van Beheer is ons duidelijk gemaakt dat ook de Raad nog niet alles weet of kan/mag mededelen.

Dus nog veel onduidelijk, op de site van de Raad zal u meer info vinden!

Wilt u zelf blaffen? Stuur uw berichtje door!